

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

พัฒนาการโลกาภิวัตน์และประชากรโลกร่วมสมัย

คลื่นแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ นักวิชาการและนักคิดระดับชาติ ได้กล่าวปาฐกถาในเรื่อง “คลื่นแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลก” โดยต่อยอดแนวคิดของ อัลวิน ทอฟฟ์เลอร์ (Alvin Toffler) นักคิดชาวอเมริกัน ที่มีชื่อเสียงด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และอนาคตศาสตร์ เป็นผู้คิด คำว่า “โลกาภิวัตน์” Globalization และเขียนไว้ในหนังสือคลื่นลูกที่สาม (Third Wave) ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้กล่าวถึงคลื่นแห่งการเปลี่ยนแปลงโลกไว้อย่างน่าสนใจ พบสรุปประเด็นสำคัญเพื่อให้เห็นภาพของการเปลี่ยนผ่าน

คลื่นลูกที่ 1 สังคมเกษตรกรรม ที่ดิน ผู้นำทางสังคม หรือ ผู้นำแห่งยุค คือ ชุนพลผู้กุมอำนาจทางการเมืองทหาร

คลื่นลูกที่ 2 สังคมอุตสาหกรรม เครื่องจักร เครื่องกลต่างๆ

คลื่นลูกที่ 3 สังคมแห่งข้อมูล เครื่องมือแห่งยุค คือ IT (Information Technology)

คลื่นลูกที่ 4 สังคมแห่งองค์ความรู้

คลื่นลูกที่ 5 สังคมแห่งปัญญา หรือ ปราชญ์สังคม

พื้นฐานความเข้าใจพัฒนาการของสังคมโลกก่อน ศตวรรษที่ 21

การแบ่งยุคสมัยของโลกออกเป็นสมัยใหญ่ๆ ดังนี้

1. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Prehistoric period)
2. สมัยกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ (Proto-history period)
3. สมัยประวัติศาสตร์ (Historic period)

**สังคมโลกการแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์เป็นลำดับๆ
สามารถจำแนกออกเป็น 4 ยุคสมัย**

- 1. ยุคอารยธรรมหรือยุค โบราณ (Early Civilization)**
- 2. ยุคกลาง (Middle Ages)**
- 3. ยุคสมัยใหม่ (Modern Times)**
- 4. ยุคปัจจุบัน (Contemporary World)**

1. ยุคอารยธรรมหรือยุค โบราณ (Early Civilization)

เริ่มต้นอย่างน้อย 5,500 ปีมาแล้ว ความเจริญในยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น หรือสมัยโบราณ ในแต่ละ ภูมิภาคของโลกแบ่งได้ ตามพื้นที่หรือทวีปแห่งการค้นพบ (ดวงกมล อัครวมาศ, 2557: 1) ดังนี้

1. อารยธรรมของโลกตะวันตกสมัย โบราณ หมายถึง ดินแดนที่อยู่ด้านตะวันตกของ ทวีปเอเชีย รวมส่วนของเอเชียไมเนอร์ หรือตะวันออก ใกล้ และทวีปแอฟริกา อยู่ในซีกโลกส่วนนี้ด้วย อาทิ อารยธรรมเมโสโปเตเมีย อารยธรรมอียิปต์โบราณ อารยธรรมกรีก และอารยธรรมโรมัน

2. อารยธรรมของโลกตะวันออกสมัย โบราณ หมายถึง ดินแดนที่อยู่ด้านตะวันออกของ ทวีปเอเชีย อาทิ อารยธรรมอินเดียโบราณ อารยธรรมจีนโบราณ

3. อารยธรรมของโลกในทวีปใหม่ (New World) หมายถึง ดินแดนที่อยู่ในทวีปอเมริกา อาทิ อารยธรรมมายา อารยธรรมเอสเท็คและอารยธรรมอินคา

2. ยุคกลาง (Middle Ages)

ยุคกลางนี้ นักวิชาการตะวันตกมองสังคมโลก ในดินแดนตะวันตกกว่า เป็นจุดเริ่มแรกแห่ง ยุคสมัยดังกล่าว ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่า 1,000 ปี จุดเริ่มต้นคือ ก่อนปี ค.ศ. 467-คริสต์ศตวรรษที่ 15 (คริสต์ศตวรรษที่ 5-15) เป็นยุคที่พลเมืองโลกอยู่ในความศรัทธา มีจิตศรัทธาอันเต็มเปี่ยม ให้ความสำคัญกับศาสนาสำคัญคือ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ก่อกำเนิดระบบศักดินาสวามิภักดิ์ ที่ขุนนางมีอำนาจ เกิดเศรษฐกิจระบบคฤหาสน์ การพึ่งพาของผู้คน การปฏิวัติเกษตรกรรมครั้งที่ 2 ของโลก

3. ยุคสมัยใหม่ (Modern Times)

จุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของยุโรป มาจากการสิ้นสุดของสังคมแห่งศรัทธาใน ยุคกลาง การเดินทางแสวงหาดินแดนต่างๆปรากฏมาเรื่อยๆ ก่อให้เกิดการนำทรัพยากรและสิ่งล้ำค่าเข้ามา จุดเริ่มต้นยุคสมัยใหม่ตั้งแต่ ราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15-20 เป็นช่วงแห่งการปรับเปลี่ยนและ การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในโลกตะวันตก ที่ปรากฏขึ้นทั้งทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี

4. ยุคปัจจุบัน (Contemporary World)

ยุคปัจจุบันได้เริ่มขึ้นราว คริสต์ศตวรรษที่ 20 ส่งผลให้เกิด สงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ในปีค.ศ. 1947 นับว่าเป็นจุดแรกสุดของ สงครามอุณหภูมิการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต หรือที่เรียกกันว่า “สงครามเย็น” (Cold War) ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นศตวรรษของการเปลี่ยนแปลง ทั้งความพินาศหายนะและ ความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดเมื่อสิ้น ศตวรรษ การเดินทางโดยเครื่องบินกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา โลกดูแคบลง ในฉบับพลัน ทั้งคน ในทุก มุมโลกต่างสามารถพูดคุยกันโดยตรงด้วย โทรศัพท์และการสื่อสารอื่นๆ ส่งข้อมูลข่าวสารถึงกันได้ ใน เวลาเพียงเสี้ยววินาทีด้วยไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เกิดวิถีแห่ง “โลกาภิวัตน์”

กระแสธารแห่งการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน

กระแสโลกาภิวัตน์ ก้าวข้ามผ่านมาสู่ศตวรรษที่ 21 ยิ่งเขย่าโลกในด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิด ตลาดโลกเสรี ด้วยการลดหรือยกเลิกกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า และการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้การเคลื่อนย้ายข้ามประเทศในด้านต่างๆ เช่น สินค้า ทุน บริการ แรงงาน และข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปได้โดยเสรี จากที่กล่าวมาอาจจะสามารถสรุปได้สั้นๆว่า โลกาภิวัตน์หมายถึง “โลกไร้พรมแดน” หรือ ทำโลกเล็กลงภายใต้การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ และคำว่า โลกาภิวัตน์ ยังหมายถึง การ เปลี่ยนแปลงโลกด้วยกิจกรรมกระทำเพื่อให้โลกดีขึ้น

โลกาภิวัตน์กับประชากรกับ โลกร่วมสมัย

ในด้านการศึกษาประชากรในช่วงยุคโลกาภิวัตน์นั้นพบว่าโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลต่อจำนวน ประชากรอย่างเต็มอัตรา ทั้งนี้ด้านการเปลี่ยนแปลงทางประชากร (Demographic Transition) อัน หมายถึง ภาวะประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับโลก การเปลี่ยนแปลงทางประชากร จะเป็นผลมาจากการเกิดและการตายของคนในโลก แต่หากพิจารณาในระดับภูมิภาค ทวีป หรือประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางประชากรจะเป็นผลมาจากการเกิด การตาย และการย้ายถิ่นของ คนในแต่ละพื้นที่

สถานการณ์ปัจจุบันของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในยุคโลกาภิวัตน์

จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ซึ่งปัญหาการเพิ่มขึ้นของ ประชากรโลกสะท้อนออกมาในหลายรูปแบบ ตั้งแต่ คุณภาพชีวิตและสังคมคม การขาดแคลนอาหาร และทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมในด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ ซึ่งผลเพียงการเพิ่มของจำนวนประชากรโลกที่ต่อเนื่องทุกๆ วันและวินาที ก่อให้เกิด ปัญหาหลายสิ่งอย่างที่เรามนุษย์ด้วยกันต้องตระหนักและพึงรับรู้ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้

1. ปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม เมื่อทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดแต่ประชากรกลับเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรและการแข่งขันทางสังคมสูงขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม เช่น เกิดปัญหา อาชญากรรม การขาดการศึกษา สุขภาพอนามัยไม่ดี ขาดแคลนที่อยู่และปัญหาการว่างงาน

2. ปัญหาการขาดแคลนอาหารและทรัพยากร เนื่องจากเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากอาหารและทรัพยากรต่างๆ ย่อมไม่เพียงพอต่อความต้องการ ก่อให้เกิดการขาดแคลนในบางประเทศที่กำลังพัฒนา และการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อาจทำให้อาหารมีสารพิษปนเปื้อน หรือ ทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ

3. ปัญหาการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เมื่อมีการขาดแคลนทรัพยากรเกิดขึ้นทำให้ต้องมีการบุกรุกป่าไม้ เพื่อที่จะหาทรัพยากร ทำให้เกิดการขาดพื้นที่ป่าไม้ และเป็นการทำลายระบบนิเวศน์ ส่วนด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างมาก มีการปล่อยของเสียสู่ที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดมลพิษซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชากรโลก และทำให้สภาพอากาศโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น

4. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ ประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว บางประเทศมีนโยบายระบายประชากรออก เพื่อแสวงหาอาณานิคมและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการขัดแย้งขึ้นระหว่างประเทศ หรือ- ก่อให้เกิดปัญหาการรุกรานข้ามพรมแดนหรือผู้อพยพเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย

สถานการณ์ความไม่เท่าเทียมกัน ของการเพิ่มขึ้นและลดจำนวนลงของประชากรโลก

จากผลการศึกษาสถิติจำนวนประชากร (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2558) พบว่าการเพิ่ม ประชากรในพื้นที่หรือภูมิภาคต่างๆ ของโลก เป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน ในขณะที่ประชากรในประเทศ พัฒนาแล้ว มีอัตราเพิ่มที่ต่ำมาก เพียง 0.1% ต่อปี ประชากรของประเทศกำลัง พัฒนาและด้อยพัฒนา เพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงถึง 1.5% ต่อปี ถ้าดูอัตรา เพิ่มประชากรเป็นรายทวีป ทวีปยุโรปเกือบจะเป็นศูนย์ คือไม่เพิ่มขึ้น เลย และบางประเทศในยุโรปมีอัตราเพิ่มตามธรรมชาติติดลบ คือ มี คนเกิดน้อยกว่าคน ตายในแต่ละปี

สาเหตุที่ประชากรเริ่มลดต่ำลงนั้นเป็นผลมาจากหลายๆ ประเทศ มีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลงมาอยู่ในระดับที่ต่ำมากเป็นเพราะวิถีชีวิตของผู้คนได้เปลี่ยนไป ผู้หญิงรุ่นใหม่มีสถานภาพสูงขึ้นไม่ใช่เป็นเพียงแม่บ้าน คอยดูแลบ้านเรือน เลี้ยงลูก และดูแลเรื่อง อาหารการกินในครัวเรือนอีกต่อไป ผู้หญิงรุ่นใหม่มีการศึกษาสูงขึ้นออกไปทำงานนอกบ้าน และมีอิสระเสรีมากยิ่งขึ้น จึงมีสัดส่วนที่อยู่เป็นโสดสูงขึ้น แต่งงานช้าลง นอกจากนี้หากเมื่อแต่งงานก็มีปัญหา ลูกน้อยลง ประกอบกับสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันเกือบทุกสังคมจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก ภายนอกในเวลาที่รวดเร็ว พฤติกรรมของคนในสังคมทั่วโลกต่างถ่ายถอดเลียนแบบกันจนมีความ แตกต่างกันน้อยลง ค่านิยมของการมีลูกมากและมีครอบครัวใหญ่ได้เปลี่ยนไป ภาระในการเลี้ยงดูบุตร เพิ่มสูงขึ้นในสังคมสมัยใหม่ และยิ่งในปัจจุบันข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และวิธีคุมกำเนิดแพร่หลายทั่วไป การไม่มีลูกหรือมีลูกเพียงจำนวนน้อยจึงกลายเป็นวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ในเกือบทุกสังคม

สถานการณ์ประชากรโลกเข้าสู่ภาวะสังคมสูงอายุ

การคาดการณ์ว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในศตวรรษแห่งผู้สูงอายุช่วงปี ค.ศ. 2001-2100 นั้น แต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการแพทย์ การโภชนาการอาหาร กล่าวได้ว่าผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดี มีโภชนาการอาหารที่ถูกหลักอนามัย ประชากรมีมาตรฐานชีวิตที่ดี มีการศึกษา มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแพทย์ ซึ่งจะส่งผลทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น อัตราการตายลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวจนทำให้โลกเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จะเห็นได้จากปิรามิดของประชากรโลก แสดงถึงโครงสร้างของประชากรโลกเปลี่ยนไปในช่วงของผู้สูงอายุขยายมากขึ้น

1. เบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer)

กลุ่มเจนเนอเรชันนี้ครอบคลุมประชากรที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1941-1960 (พ.ศ. 2484- 2503) หรือประมาณช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันนี้ ประชากรที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มี อายุประมาณ 53-72 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ได้เกษียณอายุไปแล้ว และบางส่วนกำลังทยอยเกษียณอายุตามกันมา ประชากรกลุ่มนี้กล่าวได้ว่ามีส่วนมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากในช่วง หลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น มีผู้คนล้มหายตายจากอันเนื่องมาจากสงครามเป็น จำนวนมาก หน่วยงานราชการในหลายประเทศจึงรณรงค์ ส่งเสริมให้ประชากรมี ทายาทให้มากขึ้น ประกอบกับการที่เศรษฐกิจมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูง ใน ยามสงครามสงบ ส่งผลให้มีอัตราการเกิดของประชากรสูง ในสัดส่วนที่สูงมาก

2. เจนเนอเรชั่น เอ็กซ์ (Generation X)

เจนเนอเรชั่น เอ็กซ์ เป็นกลุ่มประชากรที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1961-1976 (พ.ศ. 2504- 2519) ซึ่งในปัจจุบันมีอายุประมาณ 37-52 ปี มีอุปนิสัยชอบเสี่ยง ชอบทำอะไรใหม่ๆ สนใจเทคโนโลยี ปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงได้ดี มักทำทายกฏเกณฑ์ต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงจาก Analog ไปสู่ Digital การเปลี่ยนแปลงจาก คอมพิวเตอร์เมนเฟรมที่มีขนาดใหญ่ ไปสู่คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลที่มี ขนาดเล็กลง เป็นต้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต จึงส่งผลให้สภาพ แวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจมุ่งเน้นไปทางความเป็นปัจเจก บุคคล และมีความเป็นวัตถุนิยมสูงขึ้น

3. เจนเนอเรชั่น วาย (Generation Y)

กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดอยู่ในเจนเนอเรชั่น วาย คือ กลุ่มประชากรที่เกิดตั้งแต่ ค.ศ. 1977- 1992 (พ.ศ. 2520-2535) ปัจจุบันอายุประมาณ 21-36 ปี ประชากรกลุ่มนี้กำลังจะเป็นอัตรากำลังหรือทรัพยากรบุคคลที่สำคัญขององค์กรต่างๆ เนื่องจากประชากรในกลุ่มนี้เติบโตเรียนรู้ และใช้ชีวิตอยู่ในยุคที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง และมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมาก ทุกอย่างดูเหมือนจะสามารถ ดำเนินการได้เพียงปลายนิ้วสัมผัสหรือคลิกเมาส์ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย แต่ในขณะเดียวกันเจนเนอเรชั่นวายยังได้เผชิญกับเหตุการณ์ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและ ความรุนแรงของสังคมในปัจจุบันมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนด้วย เช่น ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ที่ ส่งผลกระทบต่อธุรกิจต่างๆ ในหลายประเทศเหตุการณ์ก่อการร้าย การใช้อาวุธปืนในหมู่นักเรียน นักศึกษา ภัยธรรมชาติที่รุนแรงและคาดไม่ถึง ตลอดจนภาวะที่โลกเปลี่ยนแปลงไป

โลกาภิวัตน์กับศตวรรษแห่งการเข้าใจในความแตกต่างของเจนเนอเรชั่น

เนื่องจากแรงกดดันด้านจำนวนประชากรที่พุ่งทะยานจนแตะที่เพดานของสถิติ 7,000 ล้านคน ทำให้โลกของเราต้องแบกภาระหนัก รัฐชาติทั้งหลายต่างพยายามเตรียมความพร้อมในการ ดูแลปัญหาประชากรนี้ทั้งมีมาตรการต่างๆ กำหนดทั้งภาครัฐและเอกชน แต่แม้จะดำเนินการทุกทางและทุกด้านแล้วประชากรโลกก็ยังไม่มีการที่จะหยุดจำนวนลง อย่างไรก็ตามแม้ว่าประชากรโลกจะมีจำนวนมากขึ้น แต่พบว่าโลกได้แบกภาระของวัยประชากรที่เปลี่ยนแปลงจากจำนวนวัยเด็กสถิติกลับปรากฏมาที่จำนวนประชากรผู้สูงอายุ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว (แต่จำนวนเด็กเกิดใหม่นั้น สถิติไปอยู่ที่ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา) เห็นว่าอนาคตของโลกจะต้องมีการทบทวนเรื่อง ปัญหานี้อย่างเข้มข้นต่อไป

สมาชิกกลุ่ม

- 1.นางจิรวรรณ จันตา 005
- 2.นางสาวจันทร์เพ็ญ แก้วดา 035
- 3.นางประภัสสร วิทยาชั้นสกุล 033
- 4.นางสาวชนาธิป ใจการุณเลิศดี 038
- 5.นางสาวศิรินภรณ์ สุขะ 040
- 6.นางสาวมาทินี หมื่อแล 045